

Sıra bizde AİHM

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Fener Rum Lisesi'ne ait arsanın tapu kaydını yapmayan Türkiye'yi mahkum ederek, Balkanlar'daki vakıflarımızın mal varlıkları için mücadele yolunu da açtı.

Yıllardır usanmadan dile getirdiğimiz ve mücadelesini vermek için kamuoyu desteği aradığımız Balkanlar'daki Osmanlı Vakıfları için Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi yolu açıldı. Türkiye'deki azınlık vakıflarına miras ve çeşitli yollarla geçen gayrimenkullerin tapu tahsisi yapılmadığı için Türkiye'ye baskı yapan Avrupa Birliği'nin en üst yargı organı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Fener Rum Lisesi'nin açtığı davada Türkiye'yi mahkum etti. Azınlık vakıflarına ait arazilerin tapu tahsisinin yapılmasının zorunlu olduğunu söyleyen Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin kararı, Balkanlar'daki binlerce Osmanlı vakfı için de emsal teşkil ediyor. Özellikle Bulgaristan'ın birçok şehrinde ve Yunanistan'ın Batı Trakya bölümünde Osmanlı vakıflarına ait çok sayıda gayrimenkul bulunuyor.

BULGARİSTAN'DA 451 VAKIF VAR

Bulgaristan'da bulunan Osmanlı vakıflarına ait gayrimenkul ve mal varlığının geri alınması için yıllardır çalışmalar yapan Balkan Türkleri Dayanışma ve Kültür Derneği, en son Vakıflar Genel Müdürlüğü'nden, bu ülkedeki Osmanlı vakıflarının kayıtlarını istedi. Vakıflar Genel Müdürlüğü, Bulgaristan'da 451 Osmanlı vakfı bulunduğunu, ancak bu vakıflara ait kayıtların tasnif edilmediğini bildirdi. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nde dava açılabilmesi için, vakıfların isimleri, kuruluş bildireleri (vakfiye) yanında, gayrimenkullerinin tapu kayıtlarının da dosyada yer alması gerekiyor. Bulgaristan, 451 vakıfa ait arazileri kamulaştırarak, çoğunluğunu Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın himayesine verdi. Bulgaristan'ın hangi köyüne gidilse, bir Osmanlı eseri ve Osmanlı tarafından kurulmuş vakıflara ait araziye rastlamak mümkün. Sadece Bulgaristan'da 2356 cami-mescid, 142 medrese, 273 mektep, 174 tekke, 42 imaret, 116 han, 113 hamam, 27 türbe, 24 köprü, 75 çeşme, 16 kervansaraydan oluşan 3339 Osmanlı eseri vardı. Bulgarlar, 19. yüzyılın sonlarında özerklik kazandıktan itibaren Ruslar'ın da kışkırtmalarıyla bilinçli olarak bu vakıfların önemli bir kısmını yok ettiler. Bugün Bulgaristan'da ayakta kalmayı başaran birçok cami sanat galeresi gibi kuruluş amacı dışında işlerle işgal ediliyor. Geçtiğimiz yıllarda bir camimiz de, içkili lokanta yapılmak istenmişti.

ULUSLARARASI ANTLAŞMALAR

Bulgaristan'daki Osmanlı vakıfları ilk önce, 1909 yılında imzalanan İstanbul Sözleşmesi ile garanti altına alındı. Bu sözleşme ile Bulgaristan'daki Türk-İslam eserleri Devletler

Hukuku güvencesi altına alınmış, Türk hükümeti gerek Bulgaristan'daki Türk azınlık, gerekse Bulgaristan'daki Türk-İslam kültürüne ait eserler üzerinde hak sahibi olmuştur. 1913 Antlaşması'nın 12. Maddesi'nde de Müslüman vakıfların mal varlıkları ile birlikte korunmasını hüküm altına alıyordu. 1947 tarihli Bulgar Barış Antlaşması da, bu ülkedeki Müslüman Türk azınlığın, ana dilde eğitim hakkı dahil, bir çok hakkı yanında mal varlıklarını da garanti altına alıyordu.

ÖNCE VAKIFLAR TESPİT EDİLECEK

Balkan Türkleri Dayanışma ve Kültür Derneği, AİHM'e başvurmak için gerekli hazırlıkları hızlandırdı. Dernek bünyesinde kurulan Balkanlar Araştırma ve Uygulama Enstitüsü, Osmanlı kayıtlarından tespit edilen vakıfların mal varlıkları ile ilgili olarak Avrupa İnsan

FİLİBE'NİN BÜYÜK BÖLÜMÜ OSMANLI VAKIFLARI'NIN

Bugün Bulgaristan'ın en önemli turistik şehri olan Filibe 1360'lı yılların sonunda fethedilmişti. Filibe'ye, fetihten sonra Anadolu'dan Türk aileleri getirilip yerleştirildi. Filibe, 6. asır başlarında 29'u Müslüman mahallesi olmak üzere 33 mahallelik önemli bir şehir oldu. II. Murad ve Fatih döneminin önemli devlet adamlarından Şehabeddin Paşa, 1444'te Filibe'de cami, medrese, imaret, hamam ve büyük bir handan müteşkil bir külliye inşa ettirdi. Asırlarca, imarete gece gündüz bol miktarda yemek pişirildi ve din ayırımı yapılmadan ihtiyaç sahibi herkes gelip burada yemek yedi. Şehabeddin Paşa medresesinde masrafları vakıf tarafından karşılanarak öğrenciler okutuldu. Paşa'nın Filibe'de inşa ettirdiği külliye, şehrin gelişmesine önemli katkılarda bulundu. Şehabeddin Paşa bu külliyenin masraflarının karşılanması için Filibe, Edirne ve Malkara'dan çok sayıda köyü vakfetmişti. Sadece, Filibe kazasından 19 köy ve iki çeltik arki ve bir çiftlik Şehabeddin Paşa'nın külliyesinin vakfına aitti.

Hakları Mahkemesi'nde ayrı ayrı davalar açarak, kamulaştırılan arazi ve binaların iadesini isteyecek. İadesi mümkün olmayacak şekilde üçüncü şahısların eline geçmiş bulunan gayrimenkuller için ise, tazminat istenecek.

AİHM'in kararını değerlendiren hukukçular, Fener Rum Lisesi'nin arazisi ile ilgili olarak verilen kararın, Balkanlar'daki Osmanlı Vakıfları için emsal teşkil edeceğini söyledi. Hukukçular, Türkiye'nin Balkanlar'daki vakıflarla ilgili bugüne kadar pek ciddi bir çalışma yapmadığını, Fener Rum Lisesi lehine verilen karar olmadan da, dava açma yolunun bulunduğunu dile getirdi. Bazı hukukçular da, Balkanlar'daki Osmanlı vakıfları ile ilgili belgelerin bugüne kadar tasnif edilmemiş olmasının büyük bir eksiklik olduğunu dile getirerek, "Üniversiteler ve araştırmacılar adeta seferberlik ilan etmeli" dedi.